СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 2. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 3-го січня 1947. No. 2. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, January 3, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

НАЦІЯ ПЕРЕД ВЕЛИКИМИ ЗАВДАННЯМИ В НОВОМУ РОЦІ

Новий конгрес, який розпочинає свої наради в пятницю 3 січня, стоїть перед більшими завданнями, ніж можна було передбачувати з кінцем минулого року. Його відповідальність за долю країни стала несподівано важкою через те, що президент Труман неожидано проголосив на пресовій конференції з вівторок 31 грудня 1946 р. офіціяльне закінчення воєнних дій, хоча воєнний стан продовжує існувати. У вислід тратять свою силу 51 воєнних повновластей президента, а на їх місце прийдуть попередні закони. Деякі з цих законів невистарчальні на повоєнні відносини і тому конгрес мусить швидко подбати про нове законодавство.

Крім цього перед новим конгресом несподівано виринуло завдання наладнати спори за платню „від брами". Процеси за таку доплату зросли до двох біліонів долярів. Серед конгресових кол вже появилися готові законопроекти в цій справі. Конгресмен Клер Е. Гофман має готовий біл, на підставі якого платня „від брами" була б цілком уневажнена.

Робітнича політика в посланні президента.

У своїм посланні до нового конгресу президент приготовляє різні проекти. Рада Економічних Дорадників предложила президентові, щоб він у посланні вмістив теж засади робітничої політики в наступному році.

Дорадники домагаються, щоб президент проголосив способи наладнування спорів за платню між підприємцями й робітниками; щоб відновив наради конференції підприємців і робітників, започатковані ним ще в 1945 році; щоб конгрес постійно переводив студії таких проблем; щоб поліпшити Службу. Федерального Посередництва.

Далекосяглі плани в промові губернатора Дюія.

[illegible]убернатор стейту Ню Йорк, Тамес Е. Дюї, обій[illegible] друге свій уряд, виголосив промову, яка зама[illegible] міжнародні проблеми. „В Европі й Азії [illegible]мо замішання серед держав, оперте на ідео[illegible]них підставах. Замішання перешкаджає урядам „стабілізувати себе, свою політику, а навіть свободу та мир" — ствердив Дюї. У внутрішніх відносинах нашої країни надмірні домагання робітників і підприємців стають загрозою особистої свободи й економічної стабілізації, за словами губернатора, і тому він буде змагати до цього, щоб у своїм стейті довести до рівноваги суспільних сил для усунення загрози.

ВИГЛЯДАЄ, ЩО ПОДАТКИ БУДУТЬ ЗНИЖЕНІ.

Внаслідок проклямації президента Трумана про офіціяльне закінчення воєнних дій в країні будуть знесені податки, накладені на продаж товарів. Дотеперішній прихід з таких податків досягав висоти півтора біліона щорічно. Ці податки відпадуть з днем 1 липня. Одначе деякі податки, головно від люксусових предметів, останутся дальше всилі. До таких податків належать: від футер, від лікерів, від торгу в нічних клюбах та від жемчугів.

УРЯД ЗАЙМАЄ ШАХТУ ЗА НЕДОПЛАТУ ДО ФОНДУ.

Департамент внутрішніх справ перебрав цілковито під свою опіку копальню вугілля Картер Кол Компані у Вест Вирджінії за те, що це підприємство не виплачувало свого пайку до добродійного фонду майнерської юнії. На підставі контракту з місяця травня 1946., підприємці мають доплачувати по пять центів від кожної видобутої тони вугілля до згаданого фонду.

СНІГОВІЇ В РІЗНИХ СТЕЙТАХ.

Прихід Нового Року зазначився більшими сніговіями в кількох північно-західних стейтах і обильним снігом в інших околицях. Південна частина стейту Ню Йорк, разом з містом Ню Йорк, була майже цілком вільна від снігу до Нового Року. Тепер і ця околиця, як теж і стейти Нової Англії покриті білим зимовим покривалом.

ГЕЙГ ТРИДЦЯТЬ ЛІТ ПОСАДНИКОМ.

Славний зі свого протикомуністичного наставлення посадник міста Джерзі Сити, у стейті Ню Джерзі, Френк Гейг, розпочав з Новим Роком тридцятий рік свого урядування без перерви. Йому минає 71 рік життя з днем 17 січня, одначе він держиться ще в повнім здоровлю і чуєтся на силах бути дальше провідником Демократичної Партії в своїй окрузі.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКИЙ РУХ В ЛЕТУНСТВІ.

Теперішній 1947 рік відзначиться великим розвитком летунства в Злучених Державах тому, що почнуть літаками возити на більшу скалю товари. Крім цього пошту будуть розвозити безмоторові літаки, а це причиниться до поширення летунської сітки до менших місцевостей.

У Вашингтоні наладнують відносини до Південної Америки

Недавній приїзд до Вашингтону Джорджа С. Мисерсмита, нашого амбасадора в Аргентині, дав нагоду високим урядовцям в департаменті стейту призадуматися над основною зміною політики супроти південно-американськихреспублик. В цій справі відбулася півторагодинна конференція між секретарем стейту Джеймсом Ф. Бирнсом і амбасадором. Йде про те, щоб із Злучених Держав перевезти до Південної Америки воєнний виряд вартости біліона долярів для оборони Західної Півкулі. Деякою перепонопю в цій справі є непорозуміння між Аргентиною і Злученими Державами, яких не вспів наладнати попередний амбасадор Спруйл Браден, що тепер є помічником секретаря стейту. З його політикою солідаризувався самий секретар Бирнс. Теперішній президент Аргентини Хуан А. Перон обіцяв зірвати з політикою прихильности супроти націстів, але не дотримав слова, твердить Браден. На це відповідає Месерсмит, що Перон не мав ще часу перевести обіцяних змін.

КУБА Й АРҐЕНТИНА БАЗАМИ ДЛЯ КОМУНІСТИЧНОЇ АКЦІЇ.

Гавана, столиця Куби і Буенос Айрес, столиця Аргентини, стали осідками головних кватир комуністичних затій на місце міста Мексика, як це стверджує В. Г. Лоренс, кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс у своїй пятій статті про відносини в краях Південної Америки. Кватира в Гавані має під своєю опікою острови Карібського моря і північне побережжя Південної Америки. Донедавна ці смуги належали до діяльности советського бюра в Мексику. Одначе після несподіваної смерти советського амбасадора Константина Уманського ця діяльність покінчилася. Всі інші краї Південної Америки обслугує комуністична кватира в Буенос Айресі від часу, як Аргентина й Совети відновили дипломатичні взаємини. Комуністичні партії кожної південно-американської республикидіють окремо, одначе коли зайдуть якісь непорозуміння, то їх наладнує комуністична кватира, приміщена на острові Куба.

Минулий 1946-тий рік в советській оцінці

З нагоди Нового Року советська преса і пропаганда віддають багато уваги подіям у минулому 1946-ому році та одноголосно стверджують, що це був рік „великих внутрішних і зовнішних перемог" для Советського Союзу. „Красная Звезда" твердить, що советський народ з довірям глядить в майбутнє, базуючи його на внутрішній силі країни та „провідному місці", яке вона собі здобула в світі. Газета твердить, що в минулому році „розгромлено західну реакцію" та що Советський Союз започатковував в О.Д. всі „найбільш прогресивні, найкорисніші і найдемократичніші пропозиції". „Правда" твердить, що час працює для Советського Союзу і він в 1947-ому році сподівається „ще славніших перемог" над всілякими „темними силами", які діють в Америці, в Англії та інших краях. Не забувається теж додати, що не зважаючи на рухливість „підпалячів нової війни" з бувшим британським прем'єром Вінстоном Чорчилем та деякими американськими пресовими консернами на чолі, „прогресивні сили в світі" гуртуються навколо Советського Союзу.

ПІДГОТОВЧА КОМІСІЯ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ.

Дня 31-го грудня м. р. Ліберія, як восьма з черги, підписала прийнятий Загальним Зібранням О.Д. статут Міжнародної Організації для Скитальників (ІРО), вможливлюючи тим самим генеральному секретареві О.Д. скликати перше засідання Підготовчої Комісії ІРО. Досі цей статут підписали Канада, Злучені Держави, Франція, Ґватемаля, Домініканська республика, Филипини, Гондурас і Ліберія. Виявили готовість підписати цей статут теж Велика Британія, Бельгія, Китай, Бразилія, Мексико, Норвегія та Еквадор. Підготовча Комісія ІРО поробить всі потрібні заходи для перебрання піклування скитальниками після ліквідації УНРРА з днем 30 червня.

СКИТАЛЬНИКИ ПЕРЕБИРАЮТЬ КОНТРОЛЮ СВОЇХ ТАБОРІВ.

З Франкфурту над Майном повідомляють, що американські військові власті для кращого забезпечення пів міліона скитальників у своїй зоні рішили поступово перенести частину *адміністрації таборів на самих скитальників*. Щораз більше скитальників усіх національностей, які досі належали до т. зв. II. класи урядників УНРРА, починають заступати американських ветеранів-урядників УНРРА I. класи, як теж щораз більше повновластей в управлінні таборами дається вибираним самими скитальниками таборовим Комітетам. Для підготовки урядників УНРРА з рядів самих скитальників, відбуваються окремі курси.

ХТО НАРУШИВ ПОТСДАМСЬКУ УМОВУ.

В останніх днях союзники видвигнули знова взаємні закиди про нарушення Потсдамського договору щодо їх окупаційної політики в Німеччині. Москва вважає, що таким нарушенням являється економічна злука американської і британської окупаційних зон. Проте, советські окупаційні власті в Берліні мали заявити, що Москва погодиться на подібну злуку всіх зон, якщо їй будуть запевнені воєнні відшкодовання з біжучої німецької продукції. З другого боку, окрема американська комісія Палати репрезентантів ствердила, що Совети нарушили Потсдамську умову, використовуючи німецьку воєнну індустрію для власного зброєння, з відомоми ракетами Ф-2 включно. Речник згаданої комісії заявив, що на цій підставі західні союзники могли б домагатися від Советів повної евакуації Німеччини.

В ГРЕЦІЇ ДЕМОНСТРУЮТЬ! — Ця картина представляє масову демонстрацію мешканців Атен, столиці Греції, проти рішення Чотирьох Потуг щодо грецько-болгарської границі. Демонстрували перед амбасадами Злучених Держав Америки та Советського Союзу. Вчасі демонстрації чути було оклики, звернені проти Обєднаних Держав.

МОЖЛИВІСТЬ ПОДІЛУ ПАЛЕСТИНИ

З урядових джерел в Лондоні повідомляють, що з метою кінцевого полагодження постійних жидівсько-арабських непорозумінь в Палестині, британський уряд обіцяє віддати „повну і серіозну увагу" пропозиції поділу Палестини на дві незалежні держави, арабську і жидівську. Проте, британський уряд не думає видвигати такого плану зі свого боку, а тільки дожидає, щоб з ним виступили жиди, або араби. Існують теж всілякі інші познаки, що уряд великої Британії змагає до остаточної розвязки палестинської проблеми в найкоротшому часі.

АНГЛІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ ПЛАН РОЗМОВ В СПРАВІ ДАРДАНЕЛІВ.

В новорічних виданнях турецької преси подано, що перед березневою конференцією закордонних міністрів у Москві, відбудуться розмови представників тих країн, які підписали конвенцію в Монтре, в справі Дарданелів. Речник британського міністерства закордонних справ заперечив це повідомлення настільки, що досі на цю тему не було ще жодних пропозицій..

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ СПЕЦІЯЛІСТИ В ТУРЕЧЧИНІ ТА ІРАКУ.

Московська преса з 1-го січня повідомляє, що „згідно з противорічними вістками" в Туреччині та Іраку перебуває велика кількість американських військ, пілотів і портових спеціялістів та що ця кількість в „найближчій майбутності" має бути ще збільшена. Згадана преса дальше твердить, що секретар стейту Бирнс не включив цих сил у своє звідомлення про американські збройні сили закордоном. „Америка не шукає військових баз в Туреччині та Іраку, бо вона їх там уже найшла" — твердить московська преса.

БРИТАНСЬКО-АЛЬБАНСЬКИЙ КОНФЛІКТ.

У звязку з британською нотою до Альбанії в справі відшкодовання за пошкоджені мінами в протоці Корфу два британські кораблі, альбанський прем'єр Гокша в новорічному посланні заявив, що Альбанія під цим оглядом діяла згідно з міжнародним правом. Він з черги обвинувачував Англію за нарушення альбанської суверенності. Британський уряд добачує в твердженнях премієра Гокші тільки признання альбанської вини і предложить цю справу офіціяльно Раді Безпеки О. Д. вже на найблищому засіданні.

ЕСПАНЦІ ХОТЯТЬ КОРОЛЯ.

З Мадриду повідомляють, що всі еспанські опозиційні партії, за виїмком комуністів, мали дійти до порозуміння щодо відновлення монархістичного режіму в країні. В цій справі відбулися наради в яких взяли участь представники соціялістів, республиканців, монархістів та каталанських автономістів. Кандидат на еспанський престіл, принц Хуан, що перебуває в Лісбоні, має розглядати можливості повороту на трон. Базою цього порозуміння еспанської опозиції мали б бути теперішні економічні труднощі країни.

ГЕН. МОРҐАН У ВІДСТАВЦІ.

Англійське міністерство війни повідомило дня 1-го січня, що генерал сер Фредерік Е. Морган залишає британську армію та переходить в цивільне життя. Ген. Морган заявив, що він залишає військову службу „не з власного бажання". До серпня м. р. він з рамени армії був уповноважнений до справ воєнних збігців та переміщених осіб в Німеччині, з обовязків якого його звільнено після його твердження, що Совети використовують УНРРА для поширення своєї шпигунської сітки в Західній Европі.

ЩЕ ОДНО ПОВСТАННЯ В ІНДОКИТАЮ.

Французька пресова агенція подала різночасно два повідомлення: 1. Французьке військове поповнення прибуло до охопленої повстанням Вет-Намської республики і 2. Друге повстання вибухло в Індокитаю, тим разом в Західній Камбодії.

ЛІКВІДАЦІЯ ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ В НІМЕЧЧИНІ.

Американське військове управління в Німеччині має в найблищім часі повідомити про ліквідацію усіх підприємств, що затруднюють більше ніж 10,000 осіб.

ДВА МІЛІОНИ ГОЛАНДЦІВ ХОТЯТЬ ЕМІГРУВАТИ.

З Гаґи, Голяндія, повідомляють, що у висліді недовіря до майбутности Европи, два міліони, або 22 процентів усіх голяндців виявили бажання залишити свою країну та шукати щастя-долі на чужині, головно в Злучених Державах, Канаді, Австралії та Південній Африці. Консулярні уряди цих країн завалені поданями про візи і вони теж стверджують, що голяндські кандидати на емігрантів подають за головну причину „страх перед війною з Росією".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА.		SUBSCRIPTION RATES	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БІЛЬША ЗАГРОЗА, НІЖ НАЦІЗМ І ФАШИЗМ

Ню Йорк Таймс друкує тепер серію статтей на тему поширення комунізму в державах Південної Америки. Пише ці статті В. Г. Лоренс, якого цей часопис вислав до Латинської Америки, щоб він цю справу розслідив на місці.

По чотиро-місячнім побуті в різних республиках Центральної й Південної Америки В. Г. Лоренс прийшов до переконання, що комунізм у тих державах тепер постійно зростає. І не тільки це! Він думає, що цей зріст комунізму є куди більшим визовом Злученим Державам, ніж був таким визовом націзм чи фашизм, льояльний Берлінові, Римові чи Мадритові. Комуністи не є там великі числом, каже Лоренс, але активні й впливові та займають уже подекуди навіть і міністерські пости. Тому, що праві чи консервативні партії поділені, комуністи можуть тут і там уже тепер впливати навіть на вибір президентів краю, чи на назначування міністрів. Лоренс подає точно, де саме так є, у котрій державі й в яких розмірах. Річ ясна, що коли десь якась партія чи група добивається таких впливів, то тим самим щораз більш впливовою стає теж й її пропаганда та ідеологія, в цьому випадку — комуністична ідеологія, комуністична пропаганда. Це тим лекше комуністам осягнути, бо робітництво є там визискуване, а заробітні плати жебрачі.

Лоренс пояснює, як треба американцям розуміти комуністичну пропаганду в Південній Америці. Ця пропаганда говорить постійно, що Советський Союз є завжди у всьому правий, а Злучені Держави не [illegible] мають ніколи слушности, коли в чому різняться з Советами. Комуністи, каже Лоренс, діють там в інтересі Советського Союзу, намагаючись завести советську політичну систему в усіх державах Центральної й Південної Америки.

Ці речі є чимось особливим тільки тому, що про них пишеться отверто, просто й ясно в такому часописі як Ню Йорк Таймс, що є дуже осторожний, коли приходиться висказувати того роду спостереження. Далі важне тут це, що Лоренс звязує акцію комуністів в Південній Америці з т. зв. Доктриною Монрова з 1823 року. Він каже, що ця акція є визовом тій Доктрині, бо американський президент, Джеймс Монро, розумів під цею доктриною не тільки охорону перед територіяльною агресією збоку европейських потуг, але теж охорону перед агресією систем, ворожих американській, демократичній системі. Отже загроза американським ідеалам збоку европейських потуг є такою самою загрозою мирному і щасливому життті Америки, якою булаб і їхня територіяльна агресія. У добавку Лоренс нагадує ще промову Сталіна з 1928 року, якою він взивав комуністичні партії в світі счинити на випадок війни горожанську війну, повалити капіталізм та установити совєтську владу. Лоренс не має найменшого сумніву, що те, що сказав Сталін, є вказівкою і приказом теж і для комуністів у Південній Америці. Звідси і його заключення, що комунізм є тепер на американській півкулі куди більшою небезпекою, ніж був нею націзм чи фашизм.

„ПЛАТНЯ ВІД БРАМИ"

Цілком припадково наш промисл найшовся у круговороті непередбаченого замішання над питанням заплати робітникові платні за час витрачений на дорогу від огорожі до місця праці і назад — отже „від брами до брами". Ця платня має вже свою назву, а це "portal pay". В українській мові треба щойно підібрати відповідне слово. Покищо ми будемо означувати це словами „платня від брами".

Поважно поставив цю справу на денний порядок Джан Л. Луїс, предсідник майнерської юнії, вчасі війни, коли хотів піднести платню вуглекопів всупереч засаді, що вчасі війни нема змін у платні. Щоб обійти цю засаду і догодити Луїсові, уряд признав цей додаток і в гірничім промислі „платня від брами" дістала право громадянства. Це було оправдане настільки, що майнер мешкає подальше від копальні, крім цього підземні хідники в копальнях тягнуться нераз у безконечність і заки копальник дістанеться до місця праці, він витрачує години часу. Отже сама справедливість вимагала прихильно поставитися до такого домагання. Коли йде про форму поладнання нового домагання, то тут теж пішло все за звичаєм: наперед поставлено домагання, його обмірковано якслід і потім вирішено.

Тепер справа „платні від брами" станула рубом перед усіми підприємцями не на підставі торгів з представниками юній; і не на підставі взаємної згоди підприємців і робітників, лише на підставі несподіваного рішення Найвищого Суду в користь одного лише підприємства. Та саме тому, що це є рішення Найвищого Суду Злучених Держав, його вважають засадничим і на цій підставі майже всі робітничі організації домагаються незаплаченої в минувшині „платні від брами", про яку вони ніколи давніше не говорили і про яку нема згадки в контрактах. Тепер підприємці кажуть, що вони не приготовані до цього, а деякі твердять, що не всилі заплатити велитенських грошевих сум. Це й причина, чому посипалася ціла повінь процесів робітничих організацій проти підприємств. Йде про цілі біліони долярів, бо домагання йдуть за гроші, незаплачені цілі роки взад. Дехто каже, що це найбільший процес в історії краю. Як приклад може послужити позов юнії сталевих робітників проти Юнайтед Стіл Корпорейшен за додаткову виплату суми $120,000,000. Інші великі підприємства, як Форд Мотор Компані та інші фабрики авт дістали теж позви за доплату „платні від брами".

Правна підстава до такого судового процесу така: У 1941 р. юнія гончарів у фабриці кераміки у Мавнт Клеменс, у стейті Мишиген, зажадала звороту невиплаченої платні для 1,100 робітників. Це був незаплачений бонус — отже якась спеціяльна нагорода до нормальної платні за працю в надзвичайних годинах („овертайм"). До бонусу додала юнія ще платню за отих кілька мінут, коли то робітник спізняється наслідком цього, що не може начас зареєструватися до роботи серед натовпу. Дистриктовий федеральний суд наступного року признав домагання юнії за справедливе, але апеляційний суд зніс цей присуд і справа пішла до Найвищого Суду. Щойно 10. червня 1946 р. цей суд признав засаду, що як робітник находиться на призначеній йому площі праці чи в будинку і готовий станути до праці, то господар має йому заплатити ца цей час. Отже з цього виросло домагання робітника, що йому належиться платня вже з хвилиною, коли переступив браму забудовань, хоч би ще не дійшов до самого місця праці.

Рішення суду опирається на законі про справедливі засади праці з року 1938. З цього юнії прийшли до висновку, що доплата за „браму" має бути виплачена від того року. Підприємці твердять, що це кара для них, бо ніхто про таку доплату ніколи не згадував і вони не додавали її до коштів продукції, отже продавали вироби за танші гроші, ніж повинні були продавати. Крім цього в різних стейтах є різні закони про задавнення грошевих домагань. Коли напр. в якімсь стейті є закон, який каже, що грошевої заплати треба домагатися впродовж трьох літ, то по цім часі суд відкидає справу як передавнену. Тепер завалено суди нагло процесами з домаганням заплати навіть точно неозначеної суми, бо її треба буде щойно обраховувати вчасі процесів. Спірною є головно справа часу, якого часу треба, щоб зайти від входової брами чи воріт аж до самого місця праці і т. п.

Зогляду на замішання, яке повстало зприводу рішення Найвищого Суду й робітничих домагань Торговельна Палата Злучених Держав домагається тепер видання нових законів для охорони підприємців. Одначе це згаданої справи не розвязує, бо може відноситись тільки до цього, що буде.

Засаднича справа далі остається, а саме, кільки будуть мусіли доплатити підприємці за минулий час. Новий закон буде міг рішати евентуально лише про „платню від брами" на будуче, а не за минулий час, в якому не було іншого закону, крім закону з 1938 р. і недавнього рішення Найвищого Суду.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Микола Чубатий.

ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА ТА ЙОГО КРИТИКИ

I.

Коли московські большевики прийшли в Україну, то старалися бунтувати політично незрілу масу селянства проти національної влади, кидаючи найбільше радикальні кличі, взиваючи до грабіжей панського добра тощо. Колиж ті самі большевики взяли твердо владу в руки, то не то що відібрали все награбоване, але ще й самому селянинові забрали його батьківську землю а самого його перемінили в кріпака, куди гіршого ніж він був перед революцією.

Демагогія Москви супроти українських мас.

Демагогічне поступовання московських большевиків не було їх власним винаходом. Так само поступали московські царі, коли йшло про підірвання авторитету української козацької влади серед українців. Московський цар, прямуючи до поневолення України та з поневоленням нації також до закріпощення селянства, все бунтував українські маси проти національної влади. Російський уряд підривав авторитет української влади або деморалізацією, себто підкупством старшин або демагогією супроти селянських мас. Чорна Рада, себто некритична маса черні, все була тою картою, на яку царі ставили, коли все інше заводило.

Московський цар, в якого царстві панувало найважче кріпацтво в Европі, на козацькій Україні, країні зглядно найбільшої соціяльної свободи, виступав все в характері оборонця мас проти здогадних утисків гетьманів. Коли той гетьман служив Москві вірно та потурав затисканню московської петлі над вольностями України, то він міг свобідно робити, що хотів. Коли ж який представник української влади виступав проти московських втручувань у справи України, тоді з Москви пускали в рух апарат демагогічної агітації проти гетьмана з ясним пляном зробити його в очах українських мас ворогом народу, а царя їх приятелем.

Немає хіба сумніву, що такі самі методи Москва примінила до гетьмана Івана Мазепи, борця за визволення України з московського ярма в найширших розмірах. Коли гетьман Іван Мазепа виступив проти Москви та став разом зі шведами воювати московську тиранію, цар Петро І. пустив в рух увесь апарат демагогії, щоби гетьмана визвольника скомпромітувати в очах українських мас.

Збройний виступ Мазепи проти Москви та горячкова дипломатична акція його наслідника Пилипа Орлика і других мазепинців на терені цілої Европи в обороні України, викликувала в Москві ще довгі часи лють проти гетьмана Мазепи та мазепинців. В рух пустила московська влада цілий апарат обчернювання гетьмана, зокрема представлювання його як ворога українських мас.

Нераз та й не два в історії сіра маса не розуміла великих задумів своїх провідників, що на ціле покоління нераз переростають своєю далекозорістю своє сіре окруження. Таке саме можна сказати й про гетьмана Мазепу. Цей високо інтелігентний та далекоглядний провідник України нераз такі речі робив, яких сіра маса не розуміла дарма, що вони були подумані на її добро. Саме цю вузкоглядність мас України використовував вже цар Петро І. проти Мазепи, а впродовж двох соток років московська історична наука, публіцистика та гарна література тільки й думали над тим, щоби великого гетьмана зогидити в очах самих таки українців.

Неодна подія української історії в подібний спосіб насвітлювана московською історіографією перекрадалася у своїм фалшивім насвітленню навіть до творів правдиво українських істориків, очевидно на шкоду українського самостійницького світогляду. Таке теж є з кривим образом гетьмана Мазепи спрепарованим московською історіографією.

Пятьдесять років тому в часах сентиментального народництва, а згодом соціялізму українські історики були дуже вразливі на соціяльні кривди українських мас, дійсні чи здогадні. Явище це в засаді шляхотне, бо воно свідчить про щире відношення українських інтелектуалів до українських мас. Одначе багато українських авторів однобічно наставлених на відчування соціяльних справ українського народу, губили зперед очей великі справи державних інтересів української нації як цілості. Московські автори осягали саме те, чого вони хотіли: представити провідників української визвольної боротьби як ворогів українських мас.

Викривлений образ гетьмана Мазепи твором Москви.

Переходячи актуально до особи гетьмана Івана Мазепи давніші українські історики виділи в цій історичній постаті часто тільки пана, неприхильного для українських мас, сторонника заводження в Україні установ шкідливих для українських мас. Від українських істориків старшої генерації такий кривий образ великого гетьмана України передістався до публіцистики та до переконань рядового українського читача.

Річ природна, що ця обставина нині незвичайно облегчує большевикам та всяким ступайкам Кремля обчернювати гетьмана Мазепу і робити його зрадником українських мас, натомісць гнобителя України Петра І. представляти як протектора тих саме українських мас, отже добродія українського народу.

Ця робота большевикам тим легче вдається, коли ще й нині на сторінках навіть української національної преси появляються наклепи без всякої історичної основи, що гетьман Мазепа був ворогом українських мас, бо він, мовляв завів в Україні знов панщину, яку скасував гетьман Богдан Хмельницький.

На перший погляд це дуже важке обвинувачення проти гетьмана визвольника тимбільше, що ще й до нині загалові українського читача мало відомі нові студії над економічним та державним ладом козацької України, які ставлять соціяльну політику гетьмана Хмельницького і гетьмана Мазепи в зовсім інакшім світлі, як його бачить пересічний читач.

Немає сумніву, що й гетьман Мазепа був людиною зі своїми хибами. Нерідко в історії людина активна та динамічна має тих хиб більше, як теж й більше добрих діл. Майже кожна велика історична постать всесвітної історії такі хиби мала, а історична наука виправдує ці хиби саме живо пульсуючою індивідуальністю таких великих людей.

Хиби Мазепи вороги його діла, визволення України, підносили до величезних розмірів. Серед тих людських слабостей прямо загубився гетьман Іван Мазепа, що визвав могучого Петра І. на бій в імя українсько - козацької засади: „Волю добути, або дома не бути".

Інша справа зі соціяльними реформами Мазепи, які [illegible] не були доказом його [illegible] постави до селянських мас. Навпаки, вони були тільки доказом його державного розуму, коли Україна з примітивної країни революційного хаосу мала перейти в правильно зорганізований державний організм. Тому розглянемо справу положення селянських мас і в часі повстання Б. Хмельницького і в часі наложення на селян України обовязків праці, що сталося вже за гетьмана Івана Самійловича, а природно дальше розвивалося за гетьманування Івана Мазепи.

(Кінець буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ

ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИВ; ЗА УКРАЇНУ ВМЕР

(Д-Р КАНДИБА-ОЛЬЖИЧ).

1.)

Пошли мені, молюся, дар один:
В імя її прийняти мужно муки
І в грізні дні залізної розплати
В шинелі сірій вмерти від гранат.

О. Ольжич.

Великі вкрати понесла українська нація в другій світовій війні. Почалося большевицькими мордами, доконаними в тюрмах на тисячах безборонних вязнів. Від куль і прикладів НКВД гинули поляки, українці, білоруси, литовці, лотиші, естонці, жиди. В камерах, в льохах, на коритарах лежали понівечені трупи. Хто раз бачив ці картини, не забуде їх ніколи. Бо самим вбивством не вдовольнялися большевики.

Численні помордовані мали сліди нечуваного звірського знущання: поламали кості, живцем здирали пасма шкіри, вибирали очі, були теж душені й живцем закопувані. У Львові усі тюрми стали великими цвинтарями. Усюди гори позакатовуваних. Щойно закатованих і замучених давніше.

А по Львові прийшли інші міста й містечка в Україні, Білорусі, Прибалтійських державах. І здавалося, що гіршого каннібалізму не може бути. Одначе вже невдовзі по своюому приході німці показали, що вони ніяк не відстають від большевиків. Гітлерівський терор за короткий час перебування німців в Україні доконав пропорційно ще більше знищень, ніж це зробили большевики.

З рук німецьких катів гинули не лише чоловіки. Німці вбивали непощадно невинних дітей і жінок. Від їх катівських рук зникали цілі села, пустошіли цілі райони. Серед вбитих знайдено і посадників міст в Україні, редакторів газет, культурно-освітніх діячів, червонохресних організаторів, робітників, селян, молодь. А побіч тих соток і тисяч героїв та мучеників одно незабутнє, незатерте імя: Ольжич. Д-р Олег Кандиба (О. Ольжич, Кардаш, Свєнціцкий, Запоточний, Константин і т. інш.), народився в липні 1907 р. в Житомирі. Батько його відомий поет українського відродження — О. Олесь.

По невдачі наших Визвольних Змагань виїхав Ольжич з батьками на еміграцію. В тяжких і невідрадних еміграційних буднях, силою своєї геніяльности, витривалости й працьовитости Ольжич здобув собі імя.

Він вчений архіолог, поет, суспільно - політичний діяч. І в усіх цих ділянках далекий від дилетанства. Навпаки, грунтовний учений, видатний поет, ідейний, передбачливий, відданий до безконечности народній справі революціонер.

Високу освіту здабув сл. п. Ольжич на Карловому Університеті в Празі під керівництвом знаменитого світової слави археолога, проф. Нідерле. Не зважаючи на молодий вік, звернув Ольжич на себе увагу як видатна наукова сила. Його чеські товариші і професори, а зокрема проф. Нідерле, віщували йому велику наукову майбутність. Численні наукові праці сл. п. Ольжича з ділянки археології і деякі з історії поміщені в українських (краєвих і заокеанських), чеських, англійських, німецьких виданнях.

Велику популярність серед українського громадянства здобув Ольжич як поет. Друкуючи свої вірші в періодичних виданнях, видав Ольжич крім того дві збірки: „Рінь", „Вежі",... Літературна критика визнала поетичну творчість сл. п. Ольжича неоціненим вкладом в українську культурну скарбницю. Глибокі думки, ідейна викінченість, моральна тугість поєднані досконалою мистецькою формою в творчості сл. п. Ольжича. І це надає їй епохального значення.

Але сл. п. Ольжич не був людиною, що переживає бурю в склянці води. Він переймався великим героїчним, не лише з поезії, а і в життті. І тому в тяжких, переломових хвилинах українського народу його інстинкт, його лицарська постава до життя завели його в ряди найактивніших революціонерів. Людина, яка глибоко переймалася наукою і мистецтвом, із релігійною екзальтацією ставила над усе це свій моральний обовязок жертви за визволення нації.

Поважну ролю відограв Ольжич у визвольній боротьбі на Карпатській Україні. Він, поет, що зроду не служив у війську, у військовому штабі Карпатської Січі мав важке слово. А коли сипалися тяжкі удари, його героїчний спокій і тверeза оцінка ситуації причинялися поважно до переводження правильних рішень.

Від осени 1939 року він щораз частіше відвідує терени Польщі, звідки посилюється революційно-визвольна робота на землях. В літку 1940 р. перебирається він настало у Краків, де перебуває нелегально. З того часу походить його прекрасна, ядерна, синтетично схоплена книжка з Історії України: „Дух Руїни". В цій роботі, виконаній строго обєктивно за всіми канонами сучасної історичної науки, зібрав він катастрофальні форми і наслідки анархістичних виступів різних українських елементів проти власної державности й народу.

В 1941 році негайно по відході большевиків перебирається сл. п. Ольжич у Львів, а по короткому часі в рідний Житомир, а далі в Київ. Тільки велика духова стійність, самоопанування і твердота дали йому змогу перетривати тяжкі хвилини. А в Києві уже з перших днів він став душею революційної роботи. Що раз на новій кватирі, що раз під новим прізвищем, перебраний, він надихував своїм запалом своє найближче оточення. На початку 1942 р. відкликаний на Захід на інший пост, він пізніше ще раз повертає у Київ, щоб тільки помогти в рятуванні загрожених революціонерів.

Решту 1942 року проводить він, не мавши чергового зав-

(Продовження на 4 стор.)

Ирл Дж. Гарисон,
б. комишенер іміграції й натуралізаці.

ЛЮДИ БЕЗ БАТЬКІВЩИНИ

I. Хто вони?

З приходом другої по-воєнної зими в зруйнованій війною, пошарпаній Европі, розпука займає місце надії в серцях майже одного міліона людей. Для чоловіків, жінок, дітей в таборах для „дисплейсд персонс" війна ще не скінчилася. Вирвані з рідних земель гітлерівським тором, 850,000 людських істот все ще перебувають за колючими дротами, чекаючи визволення, що ніби мало прийти з поразкою націстичної армії. Єдиним „злочином", що тримає їх як вязнів в тих таборах, є те, що вони не мають місця де могли б осісти.

Справа поважна і негайна. Повставши як прямий наслідок війни, вона обходить всі країни Обєднаних Держав. Проте, покищо, ніодна країна, навіть Злучені Держави — традиційне пристановище для упослідженних, переслідуваних не мала рішучости, відваги, гуманности, щоби взяти провід в поверненню тих людей до нормального життя.

Туман неправдивих інформацій снується довкола тих скитальців. Якщо громадська опінія має приспішити вирішення тої справи, треба знати хто є ці люди й звідки вони.

Скитальців, які все ще є в таборах Німеччини, Австрії, Італії та в інших частинах Европи, є приблизно 850,000. Це є: албанці, австрійці, чехи, естонці, фіни, німці, греки, мадяри, італійці, латиші, литвини, поляки, українці, югословяни — люди з кожної країни, що зазнала на собі націстичного ярма. Є серед скитальців 550,000 римо-католиків, греко-католиків та православних, 100,000 протестантів; яких 200,000 — несповна 20 відсотків — жидів. Є там 150,000 дітей до 18 років, майже половина з них це діти до 5 років віком.

Біля 500,000 є родом з Польщі (поляки, українці, жиди); 98,000 з Латвії; 60,000 з Литви; 47,000 з Югославії та 32,000 з Естонії, решта з інших европейських країн.

Більшість з них є в розцвіті свого життя — поміж 16 та 40 років віком. Поміж ними є найбільш загартовані й міцні з гітлерівських жертв. Їх не знищено в екзекуційних кімнатах, але призначено було до націстичних робочих бригад.

Рік тому, в тих таборах було біля двох міліонів людей. За минулих дванадцять місяців всі, що могли, вернулися до своїх домів. Урядові особи признають, що поворотний рух вже минув свого вершка, й що тих, які лишилися, неможна відсилати назад до їх рідних країн.

Багато міст та сіл, де вони колись жили, цілковито знищено націстами. Хати деяких господарів переходили з рук у руки стільки разів, що було би неможливо дістати назад. Малих дітей, за їх коротке життя; переганяли з місця на місце так часто, що багато з них не памятають своїх батьків, ані місця народження. Знов інші бояться релігійних чи політичних переслідувань якщо повернуться до своїх країн. Не може бути мови про поворот тих людей.

В той же час, надалі тримати їх в примусовій бездіяльности, значить обтяжувати і засобами і персоналом окупаційні держави, УНРРА та десятки добровільних, допомогових організацій, що працюють в Европі.

Деякі з 150 скитальчих дітей машерують за обідом в таборі Дуппел, в Берліні.

Якщо навіть затримати табори на неозначений час, тим не вирішиться доля 850,000 людей, які чекають змоги знова почати людське життя. Вони прагнуть можливости заробляти на свій хліб, плянувати будучність для своїх дітей, брати участь в громадським, політичнім, господарським житті мирного світу.

Більшість таборів зі скитальцями належить до юрисдикції Союзних Військових Урядів. Британський, французький, російський та американський військові уряди мають повну відповідальність за охорону, утримання та репатріяцію скитальців у своїх зонах. УНРРА дає відповідний персонал службовців, оплачує їх, а також постачає такі особливі речі, як ножі до голення, цигаретки і т. п. Військова каса оплачує харчі, одяг, медичні засоби, як і доставку їх, а також оплачує військовий уряд, поліцію та інший „персонал безпеки", що є безпосередньо звязані з утриманням таборів, включаючи біля 15 відсотків нашої окупаційної армії в Европі.

„„Дисплейсд персонс" уявляють з себе головну проблему для армії Злучених Держав в окупованій Німеччині" заявив заступник воєнного секретаря, Говард Петерсон, минулого місяця, коли воєнний департамент підготовляв вимогу в $100,000,000 для ведення таборів зі скитальцями на наступний фіскальний рік. Крім того 32 американських добровільних організацій витрачають міліони долярів на додаткові медичні та розвагові можливости в таборах.

Кошт дуже великий, але ми повинні його прийняти. Вжитий для такої великої кількости людей, він задовольняє тільки самі необхідні потреби скитальців, що чекають рятунку. Сотки міліонів долярів витрачується, але ці міліони не наблизили остаточного вирішення самої справи.

В тій справі може бути тільки одно рішення. Тим людям треба дозволити вступ до всіх тих країн, що можуть їх прийняти і дати можливість оселитися на стало. Треба усунути тимчасово правні заборони й приспішити іміграцію.

Відповідальність за це падає на кожну країну, що фізично не підпала страхіттям війни, особливо Злучені Держави. Як провідник серед інших народів, Америка повинна вказати приклад світові. Людей без батьківщини треба прийняти — одних тут, других в інших країнах. Іншого способу нема.

(Дальше буде)

КАМПАНІЯ
— на —
ПРЕСОВИЙ ФОНД "СВОБОДИ"

Усі датки, надсилані на пресовий фонд „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням у цій рубриці.

Відділ:		Датки:
39	Тов Українська Січ	$25.00
	Пелагія Мисерис, передплатниця	3.00
	Яків Либа, передплатник	3.00
	Max Chomicki, передплатник	1.00
3	Іван Павлик	3.00
5	Михайло Борис	5.00
10	Василь Глива	2.00
18	Іван Дзядик	2.00
20	Никола Гевко	2.00
25	Микола Новак	3.00
29	Stephen Grozia	2.00
39	Гавриїл Туркевич	3.00
45	Василь Бутрин	2.00
56	М. Медвідь і Петро Вербицький	4.00
57	Атаназ Афінович	2.00
59	Теодор і Текля Красіцькі	5.00
75	Мих. Хамуляк	5.00
75	Ант. Горбаль	2.00
75	Р. Вазик	2.00
75	Ів. Слупецький	2.00
75	Д. Михайлюк	2.00
75	А. Дворчин	1.00
75	Вол. Баран	1.00
75	Йос. Присташ	1.00
75	Ів. Нагорняк	1.00
76	Йосиф Кучер	5.00
77	Йоан Хоміцький	2.00
81	Антін Хімяк	2.00
94	Михайло Казимирів	3.00
94	Ілія Гришко	3.00
94	Василь Бодруг	2.00
94	Іван Гайдук	2.00
94	Йосиф Піпскі	2.00
94	Стефан Ґеник	2.00
94	Elias Spendak	2.00
96	Микита Німець	5.00
96	Стефан Гриб	5.00
96	Йосиф Товарніцький	2.00
98	Матвій Осатчук	2.00
99	Іван Сенюк	2.00
	Агафія Бундзяк	5.00
	о. Петро Білон	3.00
	С. Ковальчук	3.00
	Іван Кокотайло	2.00
	Іван Тесля	2.00

Відділ:		Датки:
	Nicholas Burak	2.00
	A. Masnyk	2.00
102	W. Kondrewych	3.00
102	Михаїл Кліщинський	2.00
102	Jos. Lezan	2.00
102	Василь Піндор	2.00
102	Elias Dacyshyn	2.00
111	Johan Kozak	2.00
113	Нестор Курчак	2.00
113	Василь Годчак	2.00
113	Йосиф Біланич	2.00
113	Станислав Бурик	2.00
113	Стефан Пелц	2.00
125	Анна Шалко	1.40
125	Н. Угриновська	1.00
127	Григорій Стець	2.00
130	Микола Марків	5.00
130	Михайло Белтзів	3.00
130	Дмитро Кіт	2.00
130	Іван Ковалишин	2.00
130	Софія Брелюс	1.00
133	Стефан Богда	2.00
133	Теодор Шатинський	2.00
133	Panko Telewiak	2.00
139	Антін Вовчук	2.00
139	Михаїл Вовчук, син	1.00
139	Nicholas Nimczuk	2.00
156	Семен Чабан	2.00
158	Ксеня Отенбрайт	2.00
160	Теодор Білоус	2.00
170	Іван і Соня Микитка	2.00
170	Семен Безушко	2.00
175	Wasyl Klop	2.00
176	Василь Зелінка	5.00
176	Стефан Дзюрдзевич	3.00
200	Stephan Wowk	2.00
204	Микола Сукар	2.00
204	Василь Гук	2.00
204	Михайло Мікітович	2.00
204	Amil Hryszko	2.00
204	Гриць Фірман	2.00
206	Розалія Косюк	3.00
205	Дмитро Лукиник	2.00
206	Андрій Сирота	2.00
206	Амброзій Дзяман	1.00
206	Іван Маленчук	1.00
206	Дмитро Рапко	1.00
217	Іван Базів	2.00
220	Іван Сняданко	3.00
220	John Osiadacz	2.00
220	Василь Вітошинський	2.00
221	І. Марущак	4.00
221	Г. Дзявроник	2.00
221	Ю. Квачан	2.00
221	Ю. Буксар	1.00
230	Антін Когут	2.00
234	Іван Кіценюк	1.00
235	Леон Бобак	2.00
235	Іван Шестак	2.00
236	John Kostick	2.00
243	Петро Костюк	2.00
247	Гр. Косовський	3.00
247	Петро Сас	2.00
254	Іван Козира	2.00
254	Михайло Улян	2.00
270	Антін Тенюх	2.00
276	Братство св. О. Николая	25.00
276	Павло Прешляк	2.00
277	Стифан Федірко	2.00
292	Йосиф Масляк	5.00
292	Григорій Ониськів	2.00
292	Никола Захарійчук	2.00
292	Василь Сидор	2.00
292	Nicholas Yanko	2.00
292	Тома Заптон	1.00
292	Никола Сушицький	1.00
293	Іван Ластовецький	4.00
293	Григорій Пилипяк	2.00
293	Максим Рибак	2.00
293	Леон Дибак	2.00
293	Марія Демидчук	2.00
296	Максим Капітула	2.00
299	Stanley Didur	3.00
301	Adam Kozyra	2.00
304	Михайло Яремко	3.00

Адміністрація „Свободи".

КОЛЯДА—СКИТАЛЬЦЯМ!

Ратунок Соток Тисяч Українських Скитальців в ЕВРОПІ—ЦЕ ГОЛОВНА ВИМОГА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ В ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ; ЦЕ НАШ ПЕРШИЙ ОБОВЯЗОК!

ІДЕ РІЗДВО ХРИСТОВЕ... НЕ ЗАГРАЮТЬ ЦЕРКОВНІ ДЗВОНИ В УКРАЇНІ, НЕ ЗАЛУНАЄ РАДІСНЕ БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ, А ТІЛЬКИ КРІЗЬ СЛЬОЗИ ПОПЛИВЕ ОДНА МОЛИТВА: **„БОЖЕ ЗДІЙМИ З НАС ОКОВИ"**, ЩО БУДЕ В ЦЕЙ ДЕНЬ ТЕЖ БОЄВИМ ГАСЛОМ ТИХ, ЯКІ ЗАМІСТЬ СИДІТИ В ТЕПЛІЙ ХАТІ БІЛЯ ЗАСТЕЛЕНОГО ДІДУХОМ СТОЛА, В ЛІСІ СТИСКАТИМУТЬ В ЗАКОСТЕНІЛИХ РУКАХ КРІС. ЦІ НАШІ БРАТИ НАСИЛЬНО ВІДГОРОДЖЕНІ ВІД НАС ЗАЛІЗНОЮ ЗАВІСОЮ І НАША ДОПОМОГА ДО НИХ НЕ ДІЙДЕ. АЛЕ ІЗ ЧУЖОЇ ЧУЖИНИ, ІЗ СКИТАЛЬЩИНИ, ІЗ ТАБОРІВ ЗБІГЦІВ НЕЩАСНИХ, ДЕНЬ І НІЧ, КОЖНОЇ ХВИЛИНИ, ПОНАД ШИРОКИЙ ОКЕАН НЕСУТЬСЯ ДО НАС ПЛАЧІ І РИДАННЯ, ПРОСЬБИ І МОЛІННЯ СОТОК ТИСЯЧ ЛЮДСЬКИХ ІСТОТ — ДІТЕЙ, ЖІНОК, НАШИХ РІДНИХ БРАТІВ, СЕСТЕР...

ЧУЄТЕ ЦЕЙ ПЛАЧ БЕЗДОМНИХ?... ЧУЄТЕ ЦЕЙ ГОЛОС СМЕРТЕЛЬНОЇ РОЗПУКИ?... ЧИ НЕ ДЗВОНИТЬ ВІН ВАМ ВВЕСЬ ЧАС, БЕЗ УПИНУ, У ВАШИХ ВУХАХ?... НЕ ЗГАНЯЄ ВІН ВАМ СНУ ІЗ ПОВІК?... НЕ ЗАТРОЮЮТЬ ВАМ ЦІ МОЛЬБИ-ГОЛОСІННЯ КОЖНОЇ ЛОЖКИ СТРАВИ, КОЖНОЇ ХВИЛИНИ ВІДПОЧИНКУ, ДОМАШНОГО СПОКОЮ, РОДИННОЇ РАДОСТИ?... НЕ СТАЄ ВАМ САМЕ ЖИТТЯ ГІРКИМ ВІД САМОГО ЛИШ ВІД ГОЛОСУ ТОГО БЕЗМЕЖНОГО ГОРЯ, ЩО РОЗЛИЛОСЬ ТАМ, ЗА ОКЕАНОМ?.

Українці! Браття і Сестри!

ЯК ЗІЙДЕ ВЕЧІРНЯ ЗОРЯ НА СВЯТ ВЕЧІР, ВИ ЗАСЯДЕТЕ ДО СПІЛЬНОЇ, БАГАТОЇ ВЕЧЕРІ В КОЛІ ВАШИХ РОДИН — СЕРЕД ЩАСЛИВИХ ОБЛИЧ, ВЕСЕЛОГО СМІХУ ВАШИХ ДІТЕЙ, СЕРЕД ДЗВІНКОГО ЩЕБЕТУ ВАШИХ ВНУКІВ, У ТЕПЛИХ ЧИСТИХ ХАТАХ, ПРИКРАШЕНИХ ЯРКО-ОСВІТЛЕНИМИ ЯЛИНКАМИ, І ЗАЛУНАЄ РАДІСНЕ, ВЕЛИЧНЕ, ТОРЖЕСТВЕННЕ „БОГ ПРЕДВІЧНИЙ"...

АЛЕ ОСЬ!... ЧИ ЧУЄТЕ ЦЕ ГОЛОСІННЯ?... — ЦЕ ПЛАЧЕ-ГОЛОСИТЬ ВАША СЕСТРА ЗПОЗА ОКЕАНУ, ЩО ГОРНЕ ЗЗЯБЛІ, ВИМАРНІЛІ ДІТИ ДО СЕБЕ; ЦЕ ВИРВАВСЯ СТОГІН РОЗПУКИ ІЗ ГРУДЕЙ ВАШОГО БРАТА, ЩО — САМ КІСТЯК — ЗАПАЛИМИ ОЧИМА ГЛЯДИТЬ БЕЗСИЛЬНО, БЕЗПОРАДНО, НА БЕЗПРОСВІТНУ НУЖДУ СВОЇХ НАЙДОРОЖЧИХ. ЯК ВІН МОЖЕ ІМ ПОМОГТИ — САМ НЕВОЛЬНИК, САМ НА ЛАСЦІ СВІТА?...

І ЙОГО ДУМКА, НАЧЕ ТА ПІДСТРІЛЕНА ПТИЧКА, ЛЕТИТЬ ПОНАД ШИРОКЕ МОРЕ ДО ВАС, ЩАСЛИВІ БРАТТЯ І СЕСТРИ, ДО ВАШИХ ТЕПЛИХ ПРИВІТНИХ ХАТ, ДО ВАШИХ БАГАТО-ЗАСТАВЛЕНИХ СТОЛІВ, ТА БЄТЬСЯ КРИЛЬЦЯМИ ОБ ЯСНО ОСВІЧЕНІ ВІКНА, ПРОСИТЬСЯ ДО ВАС, ДО ВАШИХ СЕРДЕЦЬ, ДО ВАШОГО СПІВЧУТТЯ, — ЧИ ВІДЖЕНЕТЕ ЇЇ ВІД СВОГО СЕРЦЯ?...

БРАТТЯ І СЕСТРИ! — В ДЕНЬ РАДОСТИ І РОДИННОГО ЩАСТЯ, В ДЕНЬ ХРИСТОВОГО РІЗДВА, ЗГАДАЙТЕ СКИТАЛЬЦІВ!

ПОДІЛІТЬСЯ З НИМИ ВАШИМИ РАДОЩАМИ, ВАШИМ ЩАСТЯМ, ВАШИМИ БЛАГАМИ, ВАШИМ ДОБРОМ! ВІДЧИНІТЬ СВОЇ ДОБРІ СЕРЦЯ І СВОЇ ЩЕДРІ ДОЛОНІ!

КОЛЯДУЙТЕ і ЖЕРТВУЙТЕ НА ДОПОМОГУ СКИТАЛЬЦЯМ!

ОРГАНІЗУЙТЕ ГУРТИ КОЛЯДНИКІВ, ПІДІТЬ З КОЛЯДОЮ ВІД ХАТИ ДО ХАТИ ТА В ІМЯ ДИТЯТИ-ХРИСТА ЖЕРТВУЙТЕ ЩЕДРО, ОБИЛЬНО, З ЛЮБОВИ — ДЛЯ СКИТАЛЬЦІВ.

ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА --- СКИТАЛЬЦЯМ!

ВІД ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ
P. O. BOX 1661 — PHILADELPHIA 5, PA.

ФИЛАДЕЛЬФІЯ, В ГРУДНІ 1946-го РОКУ.

Шкідливі думки й розмови

Часто люди судять других з іншої групи чи нації на підставі характеристики — дійсної, чи видуманої — окремих осіб зтої групи чи нації. Приклад такого думання можна знайти в малому підручнику географії з початку 19. століття, приклад добре знаний в історії освіти в Америці. Автор підручника — Пітер Парлій — крім того підручника написав багато інших шкільних книжок. „Французи" — писав Парлій — „є веселий нарід, що любить танці та слабе вино". І це все, що він сказав за нарід, який створив одну з найбільших культур в Европі.

Подібне необдумане узагальнення — що за частим повторенням переходить у звичку — можна почути щодня по адресі тих, хто належить до іншого національного роду, чи релігії, чир аси. Так можна часто чути: „Американські шведи говорять дуже повільно, пють багато"; „американські мексиканці безпорадні, все грали би на гітару"; „евреї не можуть асимілюватися з американським життям"; „ірляндці сварливі"; „вірмени лукавлять, торгуючи"; „нігри ліниві, захоплюються грою в кости" і т. п.

Такі хибні погляди на людей тої чи іншої групи всім нам добре нані. Про це не тільки чуємо в розмовах, але вони відбиваються також в писаннях, в дозволених програмах. Чуємо по радіо, бачимо на фільмах, читаємо в журналах історії, в яких дієва особа є ніби представником певної групи й надано їй ті чи інші риси, якими безпідставно характеризує загал цілу групу.

В часі війни Военна Рада письменників започаткувала докладні студії над питанням до якої міри американські так звані меншини були жертвами подібного узагальнення в масових розвагових програмах та писаннях. Зібрані відомости вказали на те, що це було загально принято, особливо в радіових програмах, фільмах та в поширених, популярних журналах. Тоді Рада скликала збори письменників та редакторів й на тих зборах в драматичний спосіб виявила свої спостереження та вказала як творення подібних „типів" підтримує неправду про те, що Америка є витворм англо-саксонської цивілізації, в якій інші не мали такої поваги й вартости.

Виробники фільмів, які вивозять свої фільми майже до всіх країн світу, давно вже пізнали, що творення „типів" з народу якоїсь країни, часто приймається за образу як народом, так і урядом тої країни. В часі війни фільмова індустрія — так само як і інші розвагові ділянки — намагалася, хоч іне завжди успішно, виводити людей з союзних націй скорше як окремих осіб, а не втіленням певних, хибно-приписаних тим націям, ознак.

По війні, коли Обєднані Нації мають свій осідок в Злучених Державах, є дуже важним залишити хибні уеяви про людей інших країн. Фільмова компанія „Ентерпрайз" виявила повне розуміння того, коли випустила фільм „Триумфальна Арка", на основі книжки Ерика М. Ремарка про втікачів в Парижі. Той фільм незабаром буде висвітлюватися. Дієві особи репрезентують яких двадцять різних націй. Для того аби вивести їх правдиво й точно, як двадцять окремих осіб, виробник фільму запросив чужинецьких технічних фахівців-дорадників. Вони мають слідувати за тим, аби не допустити нічого, що може якась група вважати обидою. Треба сподіватися, що за цим прикладом підуть інші фільмові виробники.

Чим далі, більше відповідальних осіб пізнають важливість залишення неправдивих понять про національні, релігійні чи расові групи в цій країні. Але з практики вони знають, що не все легко сказати чи виведена характеристика дієвої особи може бути обидою, бо виводять тих осіб не зі злим, а з добрим наміром.

Военна Рада Письменників вказує, наприклад, на те, що вже роками ведеться суперечка відносно того чи радіо-програма „Еймо енд Енди" є шкідлива чи корисна для нігрів. Деякі нігри є проти неї, деякі за. Це саме можна сказати і про „Рачестер" на програі Джека Бенни. Часом виникають суперечки також про „Мисес Нюсбаум", на програмі Дреда Аллена, хоч найбільш карикатурною особою на тій самій програмі є протестантський, білий, південний „сенатор Клаггорн", який викликає сердечний сміх у мешканців півдня так само як у інших.

Чимало національних, расових та релігійних „типів", що здибаємо в радіових програмах чи більмах, напевно походять з тих оповідань, байок, що передавалися з уст до уст з незапятних часів. Починалися вони приблизно так „руський і поляк", або „ірляндець і жид", „англієць та німець", „серб і турок" і т. п. В тих оповіданнях майже завжди характерні риси якоїсь одної особи приписувано цілому доточному народові.

Коли такі оповідання є добросердечні, не злобні, то вони викликають здоровий сміх навіть у тих людей, про кого йде мова. Люди з тої самої групи, про яку говориться, почнуть самі оповідати подібні смішні пригоди. Такі незлобні жарти, сміх, зближують людей. Але якщо в тих оповіданнях, в тих жартах, навмисне понижується, висміваеться якась група, то тим тільки шириться у людей недовіря, упередження до інших з інших національних, релігійних чи расових груп.

Чимало визначних громадських та освітних діячів звертають увагу, обговорюють прилюдно погану звичку необдумано — а часом злісно — узагальнювати осуд цілих груп американців. Вони підкреслюють необхдність судити кожну людину на підставі особистих добрих чи злих рис та вчинків, а не на підставі приналежности до тої чи іншої групи. На їх думку, це є основне людське право, а зокрема й особливо основне американське право. Вони радять для найкращого забезпечення того права не посміхатися з людей інших груп, як з представників тих груп, не говорити про інші групи того, чого не бажаємо чути про людей своєї групи.

Загальна Рада — ФЛІС.

HEALTH HINTS

("Health Hints" is a regular contribution to this paper by The Medical Society of New Jersey. Questions should be addressed to the Office of the Society, 315 West State Street, Trenton 8, N. J.)

MILLIONS WASTED ANNUALLY ON HOME REMEDIES FOR COLDS

SELF-TREATMENT and commercial advertising are largely responsible for the waste of millions of dollars annually by people with colds, grip and influenza.

Many of the measures in common use are obsolete and illogical. Also there is the waste of the sulfa compounds and precious drugs like penicillin which are ineffective for these infections.

Respiratory diseases are widely prevalent and account for most of the home visits and provide the second most common reason for office visits to general practitioners. The average person suffers from one to four bouts each year, accounting for about 250,000,000 infections annually in the United States. Infections of the respiratory tract cause more loss of time from industry and from schools than all other diseases combined. They are rarely a direct cause of death, but they precede or incite many other serious infections.

Except for influenza vaccine, there are no specific preventive procedures, and no specific treatment exists for any infection of the group. The most that can be done for the patient is to relieve discomfort, to prevent complications without impeding the natural process of recovery and to minimize the spread of infection to others.

If aching and headache are present they are best controlled by warmth, rest in bed and the use of an analgesic. There is no need to change from the normal diet and fluid intake in the average infection. Rest, as for any other infectious condition, is the best treatment for it serves several purposes: (a) aids recuperation, (b) lessens complications, (c) prevents the spread of the disease to others and (d) keeps the patient from acquiring a more serious infection from contact with carriers.

Good health alone is no insurance against colds. Although excellent physical condition, peace of mind, adequate diet and pleasant weather supposedly furnish resistance, infections of the respiratory tract occur for no obvious reason in otherwise robust persons. However, certain circumstances known by common experience to lead to colds such as exposure to wet and cold, sudden chilling in drafts, volatile irritants, dust, fatigue and other excesses should be guarded against, or neutralized by rest, warmth and comfort. Reasonably comfortable temperature and humidity of air in rooms is desirable, but no evidence is available as yet of their specific value. Residence in a climate where colds are less frequent is recommended for those who are subject to frequent infections, if circumstances permit.

ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИВ; ЗА УКРАЇНУ ВМЕР.

Продовження зо ст. 2-гої)

дання, в організаційній роботі, але далі на важному й небезпечному становищі.

Новий 1943 рік ставить перед ним нові завдання. Там, де у г и н а л и с я інші, він стоїть твердо. І під тяжкими ударами німецького терору він певно кермує дорученим йому відтинком. Ми, його близькі співробітники, здива не могли вийти, як в найгрізніших хвилинах, в обличчі, здавалося, неминучої загибелі, він спокійно, з ледви помітною усмішкою лагідним тоном кидав: „Отже, пане-товаришу, треба далі робити, без перерви й перебою", — вривав. Без бугафорії слів, без гучних деклямацій ішов уперід. А по 26 січня 1944 р., коли заарештовано більшу частину ПУН-у, Ольжич, поет і археолог, з пістолею в кишені, завжди зосереджений, перебрав на себе виконання найвідповідальніших завдань. А коли наступали большевики, він рішив одійти останнім. Лишився у Львові на стійці.

(Докінчення буде).

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що річні збори відбудуться в суботу, 4. січня, в годині 7:30 ввечір. Буде звіт контролі, вибір уряду на 1947 рік і інші важні справи. Просимо членів прийти на час. Просимо тих членів, що стоять тільки в Союзі, прийти також. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Сєохівський, фін. секр.; І. Пігуляк, касієр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Річні збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 5. січня, в годині 3:30 пополудні, в гали парохіяльній, 235 Карбон ул. Уряд просить членів явитися на збори, бо є важні справи до полагоджения. Довгуючих взиваємо вирівнати свої залеглости. — За уряд: В. Могильський, предс.; Д. Мушастий, кас.; А. Данилюк, секр.

ТІЛКС-БЕРІ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. січня, в сали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Маємо багато справ до полагодження, тому просимо членів прийти на ці збори і вирівнати свої довги. — Уряд.

ПОШУКУЮТЬ

Пошукую стрийка ЛЯХОВИЧ ПЕТРА, має перебувати в Канаді
ADAM LACHOWICZ
Fairford Park Camp
Fairford Glas, England.
Хтоб мав яку інформацію про Петра Ляхович, голоситься па вищу адресу, або до Dmytro Skrabut, 2537 Manning St., Ambridge, Pa., U. S. A.

Дві дочки ПАВЛА ПШЕЗІМІРСЬКОГО з Тернополя шукають за своїми тітками, АННОЮ І ЮЛІЄЮ ПШЕЗІМІРСЬКИМИ, які живуть у Ню Йорку або околиці. По ближчі інформації просять голоситися до:
CHARLES FEUERSTEIN
287 So. 2nd Street, Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 8-1246.

МАЛИНОВСЬКИЙ СТЕФАН, адвокат із села Липя, повід Турка, пошукує своїх знайомих і рідних, а саме: тіточного брата ФЕДЯ ФІЗЕР, вуйка ФЕДЯ МАЛИНОВСЬКОГО ТАНЧАКІТ, ШЕЛЕГІДУ МИХАЙЛА ГРИНЕВИЧА. Прошу вас вище згаданих писати на мою адресу: 1-4
Я. УДИЧ,
267 E. 10th St., New York 3, N. Y.

МИХАЙЛО СЕНІВ,
з села Журів, повіту Рогатин, пошукує свого брата
ВАСИЛЯ СЕНІВ,
котрий виїхав до Америки ще перед першою світовою війною. Хай зголоситься: 2-4
M. SENIW
Manheim, U.N.R.R.A. Team 23,
Kaiser Wilhelm Kaserne, Ukr. group,
Germany.

Приятель, котрий боїться з Польщі пошукувати, просить
Д-РА НИКОЛУ ПАЛІЯ
о подання своєї адреси через свого товариша-скитальника у Німеччині, з котрим я переписуюся. 2-3
JOHN K. CMAYLO
R. 3, Oneida, N. Y.

Скитальник МІЛЬКО ПАРАЩАК пошукує вуйкового сина МИХАЙЛА СУХИЙ з села Мшанець, повіт Старий Самбір. Має перебувати десь у Пенсилвенії. Прошу зголоситись на адресу:
JACOB PETRYCHKOVICH
2605 Vestal Rd., Youngstown 9, Ohio

Де є моя сестра АННА ОЛЬШАНСЬКА, з дому БРІЛЬ, дочка Семка Ольшанського, з села Петриків, пов. Тернопіль, Західна Україна? Відозвися, дорога Сестро, на голос рідного свого брата Степана Бріль, що мучиться тепер на скитальщині. Пиши до мене так: 2-3
BRILL STEFAN
Lehen Kasserne, Salzburg, Austria.

ПОШУКУВАННЯ

1) Д-р ГРИГОРІЙ ДМИТРІВ пошукує таких з села Черче, п. Рогатин: а) ГРИГОРІЙ ШПАКОВИЧ, б) о. ІВАН ДМИТРІВ, в) ВАСИЛЬ БЕЛНІВ. Його адреса така: Dr. med. GREGOR DMYTRIW, Aschaffenburg/main, Camp La Garde, Bavaria, Germany.

2) СТЕФАНІЯ ЦОХ, дочка Андрія Пирога і Параскевії Куцаб з Рогатина пошукує а) ВАРВАРУ КУЦАБ, б) ОЛЕНУ КУЦАБ і в) ПАРАСКЕВІЮ КУЦАБ (назвища Куцаб з уродження, теперішні не знані), г) ОЛЬГУ ГОЛОВАЦЬКУ з Устечка коло Заліщик. Писати на адресу: E. COCH EMANUIL, Regensburg, Ganghofer-Siendlung, Ukr. IV, BL. 89 m., U. S. A. Zone, Germany.

3) МИХАЙЛО ТАРНАВСЬКИЙ, що тепер перебуває в Баварії, Німеччині, пошукує таких осіб з Hudson, N. Y.: JACK SZYDLOWSKY і LUKA TARNAWSKY.

По ближчі інформації про тих осіб можна писати на адресу: 2-3
WALTER HAWRYLAK
839 Joseph Ave., Rochester 5, N. Y.

Пошукую БАЗЯ ЛУЦЬКОГО, походить із села Угринова, повіт Станиславів, має знаходитись у Канаді, передше був у Винипегу, а тепер має перебувати десь у Торонто, Онт. Прошу, хто би про него знав, або він сам хай зголоситься до:
WASYL KOBYLANSKI
718 S. Walnut St., Nanticoke, Pa.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ МІД

Спроваджений від українського пасічника В. Тима з Ром, Н. Й. Мід добрий, здоровий, з різного цвіту (зеленявий). Ціна за 5 ф. кену $2.25, з пересилкою 25 ц. більше.

Краєві гриби, $5.00 фунт.

Також ще можна набути в Сурмі святочну пачку, в котрій находиться опихана пшениця, мак, оріхи, гриби, 5 фт. меду, календар, все, що потрібне на свята. Ціна за пачку $5.95 з пересилкою. Пишіть або зайдіть:
SURMA
11 E. 7th ST., NEW YORK 3, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1509. Згублена забавка.

Несучи прегарну Соню на плечах, малпочоловік біг до ріки...

...і перебіг свою небезпечну дорогу по зрадливих камінням у напрямі другого берега.

Коли рід горилів побачив, що їх жертви переходять ріку, малпи втратили до них інтерес і почали вертатися домів...

...за винімком малої Брулі, котра сумувала над утратою своєї забавки.